

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ

Викладач: кандидат філологічних наук, доцент Горбач Наталія Вікторівна

Кафедра: української літератури, II корпус, ауд. 232

E-mail: horbachnathalia@gmail.com

Телефон: (061) 289-12-75 (кафедра), 097-541-74-98 (моб.)

Інші засоби зв'язку: Moodle (форум курсу, приватні повідомлення)

Освітня програма, рівень вищої освіти:		Українська мова та література Магістр					
Статус дисципліни:		Вибіркова					
Кредити ECTS	3	Навч. рік:	2023-24	Рік навчання	2	Тижні	12
Кількість годин	90	Кількість змістових модулів¹	2	Лекційні заняття – 12 Практичні заняття – 10 Самостійна робота – 68			
Вид контролю:		Залік					
Посилання на курс в Moodle			https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1079				
Консультації: • особисті – за розкладом консультацій викладачів кафедри української літератури, II корпус, ауд. 232; в дні лекцій і практичних занять • дистанційні – за попередньою домовленістю							

ОПИС КУРСУ

Літературознавство є системою взаємопов'язаних наукових розділів – методології, теорії, історії літератури й літературної критики. Курс «Історія української літературної критики» повинен зорієнтувати студентів в історії критичних суджень про твори української та світової літератури у XIX – XX ст., активізувати у студентів аксіологічні аспекти аналізу літературних творів, показати вплив цих оцінок на вироблення теоретичних концепцій українського літературознавства XIX – XX ст. Лекційний курс передбачає ознайомлення з найважливішими темами та проблемами, які формують уявлення про зміст та специфіку літературознавчих вчень і вимагають системного, узагальнюючого підходу. Система практичних занять разом із системою самостійної роботи дає змогу опанувати новий матеріал, закріпити й деталізувати його, або розширити й доповнити матеріал, викладений у лекціях.

Метою курсу «Історія української літературної критики» є активізація діяльності науково-дослідної роботи студентів. Літературна критика є специфічним різновидом творчої діяльності і поряд з історією літератури, теорією літератури є складовою літературознавства. Вона опосередковує функціонування літератури в суспільстві, рефлексію кожної людини з приводу художніх явищ. Освоєння курсу історії літературної критики передбачає актуалізацію міжпредметних зв'язків всього гуманітарного циклу, вимагаючи пильної уваги до руху національної преси і до характеру державної цензури.

Основні цілі курсу полягають у відтворенні цілісної картини становлення, формування і розвитку літературної критики як органічної частини літературного процесу; виявленні внутрішньої логіки розвитку літературної критики, роль критики в художній культурі суспільства; формуванні у студентів навичок аналізу мистецьких явищ, вироблення практичних вмінь здійснювати критичну діяльність, формування історизму мислення.

¹ 1 змістовий модуль = 15 годин (0,5 кредита ECTS)

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У разі успішного завершення курсу студент зможеться:

- знати предмет, завдання, роль курсу в системі літературознавства;
- засвоїти систему жанрів літературної критики, методи і критерії оцінки твору;
- розумітися на періодизації української літературної критики, її передумовах і особливостях зародження, становлення, стан і функціонування у різні періоди;
- оцінювати сучасний стан української літературної критики, особливості розвитку сучасного літературного процесу і ролі критики в цей період.
- аналізувати явища художньої літератури, давати їм критичну оцінку на основі критеріїв- передумов та критеріїв-прикмет;
- самостійно створювати різні за жанровими формами твори літературно-художньої критики.
- вільно володіти логіко-понятійним апаратом, термінами, даними літературознавства, цитатами художніх творів.

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

1. Громяк Р. Історія української літературної критики (від початків до кінця XIX століття). Посібник для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів. Тернопіль : Підручники і посібники, 1999. 224 с.
2. Білецький Л. Основи української літературно-наукової критики. Київ : Рада, 1998. 342 с.
3. Наєнко М. Історія українського літературознавства і критики. Київ : Академія, 2010. 520 с.
4. Плани лекцій і рекомендована література до них, плани практичних занять, методичні вказівки і рекомендована література, письмові завдання до планів практичних занять, мультимедійні презентації, тематика індивідуальних завдань, запитання для підсумкового контролю, тестові завдання розміщені в СЕЗН Moodle за посиланням: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1079>

КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ

Поточні контрольні заходи (max 60 балів):

Поточний контроль передбачає такі *теоретичні* завдання:

- Усне опитування і обговорення проблемних питань (статті, презентації, тези тощо).
- Короткі тести за пройденим матеріалом.
- Письмова контрольна робота (max 10 балів) – наприкінці семестру. Контрольна робота складається з теоретичного (дати визначення терміну, розкрити сутність поняття) та тестових питань.
- Реферат – стислий переказ основних положень, дотичних до теми двох актуальних (опублікованих не раніше ніж за 5 років) наукових статей, опублікованих у фахових виданнях з українського літературознавства. Обсяг реферату – до 5000 знаків. Пряме цитування реферованих джерел заборонене.

Поточний контроль передбачає такі *практичні* завдання:

- Виконання домашніх письмових завдань на закріплення питань практичного завдання;
- Виконання аудиторних письмових завдань;
- Презентація власних досліджень.

Підсумкові контрольні заходи (max 40 балів):

Усна відповідь на заліку (max 20 балів) передбачає висвітлення двох питань (max 10 балів кожне). Перелік питань див. на сторінці курсу у Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1079>

Захист індивідуального дослідницького завдання (max 20 балів) здійснюється на заліковому тижні. Публічний захист є обов'язковою вимогою для зарахування результатів за даними видами робіт. Тема індивідуального дослідницького завдання обирається впродовж перших двох тижнів семестру з переліку запропонованих тем. Результати ІДЗ можуть стати основою для доповідей на

студентських науково-практичних конференціях. Перелік тем, методичні рекомендації та критерії оцінювання ІДЗ див. на сторінці курсу у Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1079>

Підсумкові контрольні заходи:

Контрольний захід		Термін виконання	% від загальної оцінки
Поточний контроль (max 60%)			
Змістовий модуль 1	Вид теоретичного завдання: опитування	Практичні заняття 1–5	10%
	Вид практичного завдання: виконання письмового завдання до плану практичного заняття	Практичні заняття 1–5	10%
	Тестування	Тиждень 5	5%
Змістовий модуль 2	Вид теоретичного завдання: опитування	Практичні заняття 6–10	10%
	Вид практичного завдання: виконання письмового завдання до плану практичного заняття	Практичні заняття 6–10	10%
	Тестування	Тиждень 10	5%
	Контрольна робота	Тиждень 11	10%
Підсумковий контроль (max 40%)			
Захист індивідуального дослідницького завдання		Тиждень 11	20%
Усна відповідь на запитання		Тиждень 12	20%
Разом			100%

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

РОЗКЛАД КУРСУ ЗА ТЕМАМИ І КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Тиждень і вид	Тема заняття	Контрольне завдання	Кількість балів
---------------	--------------	---------------------	-----------------

заняття			
Змістовий модуль 1.			
Розвиток української літературної критики від зародження до початку XX століття			
Тиждень 1 Лекція 1	Специфіка літературної критики		
Тиждень 2 Практичне заняття 1	Специфіка літературної критики	1. Дайте відповіді на питання плану практичного заняття. 2. Виконайте письмове завдання в СЕЗН Moodle.	10
Тиждень 3 Лекція 2	Методи і критерії оцінки художніх явищ		
Тиждень 4 Практичне заняття 2	Стан і функціонування української літературної критики 40–50-х років XIX ст.	1. Дайте відповіді на питання плану практичного заняття. 2. Виконайте письмове завдання в СЕЗН Moodle.	10
Тиждень 5 Лекція 3	Жанрові особливості літературно-художньої критики.		
Тиждень 6 Практичне заняття 3	Літературно-критична діяльність П.Куліша.	1. Дайте відповіді на питання плану практичного заняття. 2. Виконайте письмове завдання в СЕЗН Moodle.	10
Змістовий модуль 2.			
Літературна критика XX – поч. XXI століття			
Тиждень 7 Лекція 4	Стан і перспективи української літературної критики.		
Тиждень 8 Практичне заняття 4	Літературно-критична діяльність І.Франка.	1. Дайте відповіді на питання плану практичного заняття. 2. Виконайте письмове завдання в СЕЗН Moodle.	10
Тиждень 9 Лекція 5	Літературна критика кінця XIX - початку XX ст.		
Тиждень 10 Практичне заняття 5	Розвиток літературної критичної думки на Україні початку - І половини XX ст. Еміграційна літературна критика 20-60-х рр. XX ст.	1. Дайте відповіді на питання плану практичного заняття. 2. Виконайте письмове завдання в СЕЗН Moodle.	10
Тиждень 11 Лекція 6	Розвиток літературно-критичної думки 70-80-х років XX ст.		
Тиждень 12 Практичне заняття 6	Літературна критика кінця XX - початку XXI ст.	1. Дайте відповіді на питання плану практичного заняття. 2. Виконайте письмове завдання в СЕЗН Moodle.	10

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

Підручники і посібники:

1. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. Львів : Центр гуманітарних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка, 2002. 831 с.
2. Білецький Л. Основи української літературно-наукової критики. Київ : Рада, 1998. 342 с.
3. Брюховецький В. Специфіка і функції літературно-критичної діяльності. Київ : Наукова думка, 1986. 171 с.
4. Бурляй Ю. Основи літературно-художньої критики. Київ : Вища школа, 1985. 246с
5. Гром'як Р. Історія української літературної критики (від початків до кінця ХІХ століття). Тернопіль: Підручники і посібники, 1999. 223 с.
6. Іванишин П. Критика і метакритика як осмислення літературності: монографія. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 288 с.
7. Історія української літератури та літературно-критичної думки першої половини ХІХ століття / О. Галич. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 392 с.
8. Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія: У 3-х кн. - Книга перша: Навчальний посібник / за ред. П.Федченка. Київ : Либідь, 1996. 416 с.
9. Історія української літературної критики. Дожовтневий період М. Бернштейн, Н. Калениченко, П. Федченко та ін. Київ : Наукова думка, 1988. 452 с.
10. Наєнко М. Історія українського літературознавства і критики. Київ : Академія, 2010. 520 с.
11. Наєнко М. Історія українського літературознавства і критики: навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 520 с.
12. Нефедов Н. История зарубежной критики и литературоведения. Москва : Высшая школа, 1988. 272 с.
13. Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: У 4-х кн. Книга 3. Київ : Аконті, 2001. 799 с.
14. Федченко П. Літературна критика на Україні першої половини ХІХ ст. Київ : Наукова думка, 1982. 381с •

Додаткова

1. Андрусак І. Світло і тінь сучасної критики: підніmemo рівень наших дискусій до рівня культурних розмов. *Книжковий огляд*. 2003. № 4. С.74-79.
2. Будний В. Магеллан українського модерну. «Слово про критику» Івана Франка в контексті літературної доби. *Дзвін*. 2006. № 8. С.122–129.
3. Грабович Г. До історії української літератури. Дослідження, есеї, полеміка. Київ : Критика, 2003. 632 с.
4. Донцов Д. Дві літератури нашої доби. Львів, 1991. 296 с.
5. Євшан М. Критика; Літературознавство; Естетика. Київ : Основи, 1998. 658 с.
6. Зборовська Н. Літературний процес і завдання критики. *Слово і час*. 2004. № 4. С.3–7.
7. Ільницький М. Критики і критерії. Літературно-критична думка в Західній Україні 20–30-х рр. ХХ ст. Львів : ВНТЛ, 1998. 148 с.
8. Квіт С. Трагічний оптимізм Д. Донцова. *Слово і час*. 1993. № 3. С.32–45.
9. Клочек Г. Трактат Івана Франка «Із секретів поетичної творчості» як предтеча української рецептивної естетики. *Слово і час*. 2007. № 4. С.39–45.
10. Літературна дефіляда. Сучасна українська критика про сучасну українську літературу. Бібліотека «ЛітАкценту». Київ : Темпора, 2012. 544 с.
11. Маланюк Є. Книга спостережень: Статті про літературу. Київ : Дніпро, 1997. 430 с.
12. Мантуло Н. Жанрова парадигма сучасної літературної критики (на матеріалі публікацій літературно-художніх та громадсько-політичних журналів. *Держава і регіони*. Серія : Гуманітарні науки. 2007. № 2. С. 67–71.
13. Моторнюк І. Літературна критика в системі журналістики. *Вісник Львівського університету*. Серія: Журналістика. 2002. Вип. 22. С.145–150.
14. Фізер І. До джерел кризи сучасної критики. *Сучасність*. 2000. № 9. С.96–103.

15. Шайтанов И. Профессия – критик. *Вопросы литературы*. 2007. № 4. С.31–41.

Словниково-довідникова література

1. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці : Золоті литаври, 2001. 636 с.
2. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / Ю. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1. 608 с; Т 2. 624 с.
3. Літературознавчий словник-довідник / Р. Гром'як, Ю. Ковалів. К. : Академія, 1997. 752 с.

Інформаційні ресурси

1. Шість проблем літературної критики. Конспект майстер-класів. URL: <https://cutt.ly/SW0FE3k>
2. Українська літературна газета. URL: <https://litgazeta.com.ua>
3. Часопис «Критика». URL: <https://krytyka.com/ua/journals>
4. Сайт «BaraBooka». URL: <https://www.barabooka.com.ua>
5. Сайт «ЛітАкцент». URL: <https://litcentr.in.ua/board/26-1-0-163>
6. Сайт «Читомо». URL: <https://chytomo.com>
7. Сайт «Друг читача». URL: <https://vsiknygy.net.ua>
8. Сайт «Телекритика». URL: <https://telekritika.ua>
9. Сайт «Медіакритика». URL: <https://www.mediakrytyka.info>

РЕГУЛЯЦІЇ І ПОЛІТИКИ КУРСУ

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. За необхідності заняття можуть проводитися у очно-дистанційній формі, коли частина слухачів, що не можуть в цей день бути присутніми в аудиторії, приєднуються через зоом і беруть активну участь у заняттях. Здобувачі, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані у формі співбесіди під час планової консультації викладача впродовж двох тижнів після пропуску. Відпрацювання занять може здійснюватися й шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Здобувачі, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до сесії не допускаються.

Політика академічної доброчесності

Одне з основних завдань навчального процесу – формування нульової толерантності до академічної недоброчесності. Відповідно до чинних правових норм, порушенням норм академічної доброчесності зокрема вважається: плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства; фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях; фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень; списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.

Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем. Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело. Приклади

оформлення цитувань див. на платформі CE3H Moodle ЗНУ:
<https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=103857>

Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються в ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неупущимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел: електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>; наукометрична база Scopus: <https://www.scopus.com>; наукометрична база Web of Science: <https://apps.webofknowledge.com>

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття.

Комунікація

Планове спілкування викладача зі здобувачами відбувається згідно розкладу під час аудиторних занять та щотижневих консультацій викладача. За необхідністю воно може відбуватися на платформі ZOOM. Базовою платформою для комунікації викладача зі здобувачами є платформа Moodle. Важливі повідомлення загального характеру розміщуються викладачем на форумі курсу. Для індивідуальних питань використовується сервіс приватних повідомлень або месенджери, визначені викладачем. Відповіді на запити здобувачів подаються викладачем упродовж трьох робочих днів. Для оперативного отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на платформі Moodle, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle, є актуальною, та регулярно перевіряйте папку «Спам». Якщо за технічних причин доступ до Moodle є неможливим або ваше питання потребує термінового розгляду, надішліть електронного листа на пошту або у зазначені месенджери викладача. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище, ім'я та рік навчання.

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ

Академічна доброчесність. Здобувачі й викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ**: <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

Навчальний процес та забезпечення якості освіти. Перевірка набутих здобувачами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методiku проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

Повторне вивчення дисциплін, відратування. Наявність академічної заборгованості до 6 освітніх компонентів за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання здобувачу права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відратування

здобувачів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про відрахування, переривання навчання, поновлення та переведення здобувачів третього рівня вищої освіти ступеня доктора філософії у ЗНУ: <https://tinyurl.com/3fwbptk>.

Неформальна освіта. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

Психологічна допомога. Телефон довіри практичного психолога Марти Ірини Вадимівни (061)228-15-84, (099)253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

Уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції
Запорізького національного університету: **Борисов Костянтин Борисович**
Електронна адреса: uv@znu.edu.ua Гаряча лінія: Тел. [\(061\) 228-75-50](tel:0612287550)

Рівні можливості та інклюзивне освітнє середовище. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь-ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

Ресурси для навчання. Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

Електронне забезпечення навчання (moodle): <https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

Центр німецької мови, партнер Гете-інституту: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>